

Granskning av kommunens försörjningsstöd

Revisionsrapport
Alingsås kommun

KPMG AB

2020-12-15

Antal sidor 20

Alingsås kommun
Granskning av kommunens försörjningsstöd

2020-12-15

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Inledning	4
2.1	Syfte, revisionsfråga och avgränsning	4
2.2	Revisionskriterier	5
2.3	Metod	5
3	Resultat av granskningen	5
3.1	Utvecklingen av det ekonomiska biståndet	5
3.2	Ansvarsfördelning och organisering	9
3.3	Nämndernas styrning	12
3.4	Handläggningsarbetet	13
3.5	Kontroller av uppgifter och av handläggningen	15
3.6	Åtgärder för att få biståndsmottagaren självförsörjande	16
4	Slutsats och rekommendationer	19

1 Sammanfattning

Vår sammanfattande bedömning är att socialnämndens och kultur- och utbildningsnämndens styrning, arbetssätt och organisation för försörjningsstöd i flera avseenden är ändamålsenlig men att det samtidigt finns utvecklings- och förbättringsområden.

Nämnderna saknar gemensamma mål med tydlig gemensam styrning. Däremot har de båda nämnderna för sina respektive verksamheter antagit mål och andra styrdokument. Vidare bedömer vi att det finns styrdokument som säkerställer en rättsenlig handläggning med en enhetlig tillämpning. Vi bedömer att dagens organisering av handläggningen av det ekonomiska biståndet inte är tillräckligt ändamålsenlig. För att den ska bli det bör det införas en mer specialiserad organisation utifrån målgrupp. Det är positivt att förvaltningen överväger genomföra en sådan specialisering.

Vi bedömer att den höga arbetsbelastningen har begränsat socialsekreterarnas möjligheter att möta, skapa förtroende hos och stödja klienterna mot självförsörjning. I samband med faktakontrollen framgår att situationen den senaste tiden har förbättrats men vi bedömer att vissa utmaningar fortfarande kvarstår.

Vidare är väntetiderna i handlägningsprocessens olika moment för långa. Vi anser också att arbetet i större utsträckning borde ske utifrån mer strukturerade och utvärderade arbetsmetoder.

Vi bedömer att socialnämndens rutiner för intern kontroll i handläggningen av ekonomiskt bistånd i huvudsak är ändamålsenliga. En hög arbetsbelastning innebär dock risker för att kontroller av klientens uppgifter uteblir.

Vi bedömer att kultur- och utbildningsnämnden utifrån tillgängliga medel och dess uppdrag har byggt upp en i huvudsak ändamålsenlig arbetsmarknadsverksamhet. För att minska antalet klienter med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd behöver dock arbetet genom utökade samverkan än mer utvecklas och anpassas efter den gruppens olika behov.

Mot bakgrund av vår granskning och iakttagelser bedömer vi att följande bör ses över:

- Socialnämnden bör se över bemanningen för handläggningen av det ekonomiska biståndet.
- Socialnämnden bör tillse att fastställda riktlinjer för vänte- och handläggningstider efterlevs.
- Socialnämnden bör utreda förutsättningarna för att införa standardiserad bedömningsmetod och en mer specialiserad organisation utifrån målgrupp.
- Vi rekommenderar kultur- och utbildningsnämnden och socialnämnden att utveckla insatserna för att minska antalet klienter med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd.

Alingsås kommun
Granskning av kommunens försörjningsstöd

2020-12-15

— Vidare rekommenderas nämnderna att anta gemensamma mål med tydlig gemensam styrning när det gäller arbetet mot självförsörjning.

2 Inledning

Vi har av Alingsås kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens försörjningsstöd med fokus på ändamålsenlighet vad gäller styrning, arbetssätt, intern kontroll och organisation. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2020.

2.1 Syfte, revisionsfråga och avgränsning

Granskningen syftar till att bedöma om socialnämndens och kultur- och utbildningsnämndens styrning, arbetssätt och organisation för försörjningsstöd är ändamålsenlig.

För att uppnå syftet har nedanstående revisionsfrågor besvarats

- Hur styrs kommunens arbete med försörjningsstöd? Har ansvarig nämnd upprättat egna mål, riktlinjer eller andra styrdokument för försörjningsstöd?
- Är eventuella mål, riktlinjer eller andra styrdokument kända av socialtjänsten? Vilka åtgärder har vidtagits för att implementera styrdokumenterna i den dagliga verksamheten?
- Finns dokumenterade rutiner som säkerställer en rättsenlig handläggning?
- Säkerställer styrningen en enhetlig tillämpning och handläggning?
- Hur har antalet personer som erhåller försörjningsstödet utvecklats de senaste åren? (jämförelsetabell senaste fem åren)
- Har några beslut fattats i syfte att påverka utvecklingen?
- Hur förhåller sig Alingsås kommun i jämförelse med liknande kommuner vad gäller försörjningsstöd? (Kolada)
- Vilka arbetssätt tillämpar socialtjänsten när de möter personer som ansöker om försörjningsstöd? Finns några generella arbetssätt i syfte att skapa förtroende hos klienter? Tillämpas någon speciell samtalsmodell?
- Hur arbetar socialtjänsten vid nyansökningar för att undvika långvarigt behov av försörjningsstöd? Finns några särskilda insatser? Ställs några krav?
- Hur många personer är långvarigt beroende av försörjningsstöd och vilka insatser genomförs för att bryta detta beroende? (jämförelsetabell senaste 5 åren)
- Genomförs egenkontroller av handlägningsprocessen i enlighet med SOSFS 2011:9?
- Genomförs systematiska och enhetliga kontroller av de uppgifter som lämnas av biståndssökande?
- Har nämnden en tillräcklig intern kontroll i handläggningen av ekonomiskt bistånd?

2020-12-15

- Vilket arbete bedrivs med att ge hjälp till självförsörjning på ett ändamålsenligt sätt? Har arbetet/insatserna bidragit till att fler har kommit i arbete? (jämförelsetabell senaste 5 åren om möjligt)
- Hur har kostnadsutvecklingen varit de senaste åren? Hur pass träffsäkra har budgetar och prognoser varit?
- Har socialnämnden en ändamålsenlig organisation?

Granskningen avser socialnämnden och kultur- och utbildningsnämnden.

2.2 Revisionskriterier

Vi har bedömt om rutinerna uppfyller

- Socialtjänstlagen
- Socialstyrelsens föreskrift "Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete", SOSFS 2011:9
- Tillämpbara interna regelverk, policys och beslut

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier, intervjuer och analys av statistiska uppgifter. Intervjuer har genomförts med socialnämndens presidium, kultur- och utbildningsnämndens presidium, förvaltningschef socialförvaltningen, förvaltningschef kultur- och utbildningsförvaltningen, enhetschef stöd och försörjning, förste socialsekreterare och verksamhetschef integration och arbetsmarknad. Statistiska uppgifter har hämtats från Socialstyrelsen och SKR:s databas Kolada. På detta sätt har jämförelser kunnat göras med andra kommuner.

Rapporten är faktakontrollerad av kultur- och utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen.

3 Resultat av granskningen

3.1 Utvecklingen av det ekonomiska biståndet

För att undersöka hur det ekonomiska biståndet har utvecklats i Alingsås kommun de senaste åren har olika data över utbetalningar och kostnader analyserats. Uppgifter från kommuner med liknande strukturella förutsättningar har tagits med för att även analysera hur kostnader och verksamheter i Alingsås kommun förhåller sig till andra kommuner.

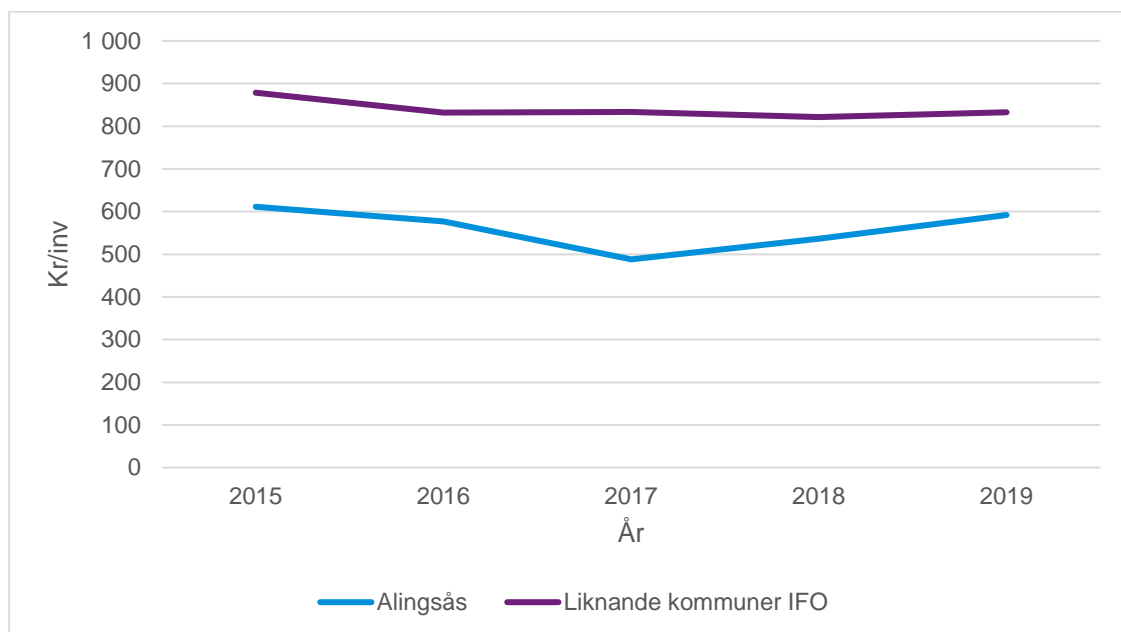
För att undersöka de totala nettokostnaderna för verksamheten har uppgifter om nettokostnad kronor per invånare använts. Kostnaderna som analyseras omfattar verksamhetens samlade kostnader, dvs. både utbetalt bistånd och personalkostnader.

lakttagelser

Av analysen framgår att kostnaderna för Alingsås kommun är lägre än medelvärdet för jämförbara kommuner under perioden 2015 -2019.

Vidare framgår att kostnaderna för Alingsås kommun de senaste åren har ökat och att ökningen har varit större än den i jämförbara kommuner. Detta är något som också har uppmärksammats av socialförvaltningen.

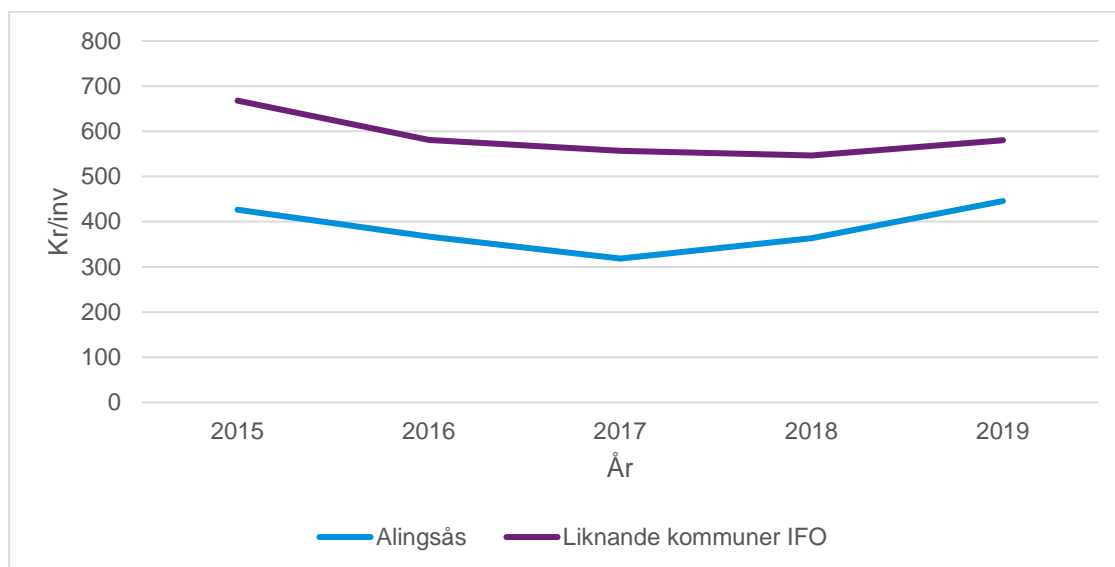
Nettokostnad ekonomiskt bistånd, kr/inv, 2015-2019

Källa: Kolada

Ökningen blir särskilt tydlig när själva utbetalningarna av biståndet granskas. Mellan åren 2017 och 2019 ökade det utbetalda biståndet med 40 procent. Utifrån dessa uppgifter ökningen den senaste tiden främst bero på ökade utbetalningar och inte på stigande personalkostnader eller liknande.

Kostnad utbetalt ekonomiskt bistånd, kr/inv, 2015-2019

Källa: Kolada

För att fördjupa analysen av ökningen i Alingsås kommun har ytterligare uppgifter tagits in. Av dessa framgår att ökningen i Alingsås beror både på **ökad antal bidragshushåll och högre bidragsbelopp per hushåll**.

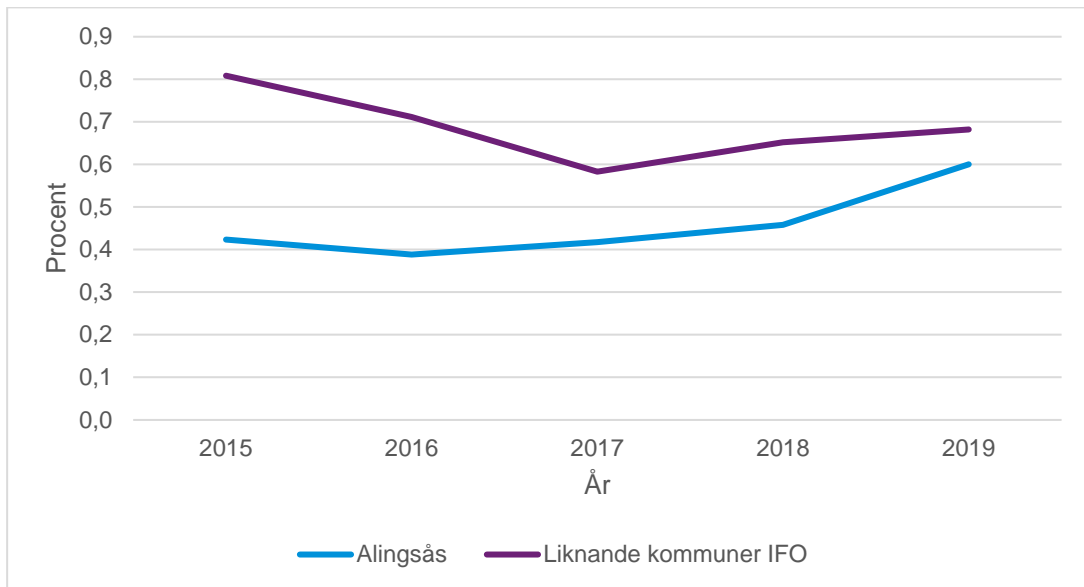
Under perioden 2015 och 2019 har både antalet hushåll med bidrag och bidragsbelopp per hushåll ökat.

	2015	2016	2017	2018	2019
Antal hushåll	547	495	442	494	545
Bidragsbelopp per hushåll	32 002	32 232	35 029	39 358	40 105

Källa: Socialstyrelsen

Vid analys av data om gruppen som erhåller bistånd framgår att gruppen med mer **långvarigt behov av bistånd** har ökat. Ökningen har varit högre i Alingsås kommun än i jämförbara kommuner. Det kan dock konstateras att de andra kommunerna fortfarande har högre andel av befolkningen med långvarigt behov av bistånd.

Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%) av befolkningen, 2015-2019

Källa: Kolada

Av våra intervjuer med socialnämnden framgår att ovanstående beskriven utveckling är känd. Vidare framgår att nämnden följer utvecklingen noga men att det inte har fattats några särskilda beslut för att påverka den. Som skäl anges att nämnden inte längre har rådighet över de insatser som kan minska kostnaderna, i och med att ansvaret för arbetsmarknadsfrågorna lyfts över till kultur- och utbildningsnämnden.

Socialnämnden följer den ekonomiska utvecklingen med en rapport från förvaltningen varje månad. Redan i uppföljningen för mars 2020 framgår att kostnaderna för det ekonomiska biståndet hade ökat under en längre tid. Vid denna tidpunkt prognosticerades enheten stöd och försörjning göra en negativ avvikelse gentemot budget om 300 tkr för 2020. I april noterades en uppåtgående trend och en ny prognos redogjorde för ett underskott om - 800 tkr. I september 2020 skrevs prognosen upp till - 950 tkr, något som även gällde i oktober.

Kommentarer och bedömning

Sammanfattningsvis kan konstateras att kostnaden för det ekonomiska biståndet är lägre i Alingsås än i jämförbara kommuner men att den senare årens ökning har varit större i Alingsås. Det är både ett ökat antal bidragshushåll och högre bidragsbelopp per hushåll. Även när det gäller gruppen med **långvarigt behov av bistånd** har ökningen varit högre i Alingsås kommun än i jämförbara kommuner.

Vi bedömer att budgeten inte har varit träffsäker men att prognoserna relativt tidigt identifierat avvikelser.

3.2 Ansvarsfördelning och organisering

3.2.1 Ansvarsfördelning

lakttagelser

Fördelningen av uppgifterna inom arbetet att bevilja ekonomiskt bistånd och få fler personer självförsörjande förändrades den 1 januari 2019. Förändringen bestod av att arbetsmarknadsenheten flyttades från socialnämnden till den nya nämnden, kultur- och utbildningsnämnden. Numera ingår arbetsmarknadsenheten i samma förvaltning som vuxenutbildningsenheten och integrationsenheten.

Ansvarsfördelningen är sådan att **socialnämnden** handlägger den enskildes ansökan om ekonomiskt bistånd och om insats genom arbetsmarknadsenheten bedöms som aktuell hänvisas/remitteras till **kultur- och utbildningsnämndens arbetsmarknadsenhet**. Kultur- och utbildningsnämnden träder in och ansvarar sedan för att erbjuda den enskilde arbetsmarknadsinsatser av olika slag.

Det saknas skriftlig beskrivning över gränsdragning med information om var ansvaret går över från handläggande socialsekreterare till arbetsmarknadscoach, och vem som gör vad. Ett förändringsarbete pågår för att förtydliga dessa frågor.

Vad gäller samarbetet på den politiska nivån mellan de båda nämnderna framgår att det inte hålls presidie möten mellan de båda nämnderna. Av våra intervjuer framgår att samarbetet mellan nämnderna ändå är gott.

Av intervjuerna framgår att samarbetet på förvaltningsnivå har varit komplicerat. Det lyfts fram att berörd personal upplevt att de två förvaltningarnas roller inte har varit tillräckligt tydliga och att det emellanåt har funnits en bristande förståelse för varandras uppdrag och förutsättningar. Ett arbete har påbörjats att komma tillrätta med ovanstående. Chefer för de två verksamheterna möts i en ledningsgrupp för att tillsammans hantera utvecklingsfrågor. Bland annat diskuteras vilka prioriteringar som ska göras och hur den gemensamma arbetsprocessen ska se ut från initiering av ett ärende av socialförvaltningen till utförande av insats inom arbetsmarknadsenheten.

Kommentarer och bedömning

Vi bedömer att det är en brist att det idag saknas tillräckliga styrdokument som beskriver ansvarsfördelningen mellan socialförvaltningen och arbetsmarknadsenheten. Det är samtidigt positivt att detta förbättringsområde har identifierats och att ett utvecklingsarbete påbörjats. Det är av vikt att utvecklingsarbetet även innefattar insatser som ökar kunskapen inom de båda arbetsgrupperna om varandras uppdrag och förutsättningar.

Vi rekommenderar socialnämnden och kultur- och utbildningsnämnden utökar samverkan i dessa frågor, t.ex. genom presidie möten.

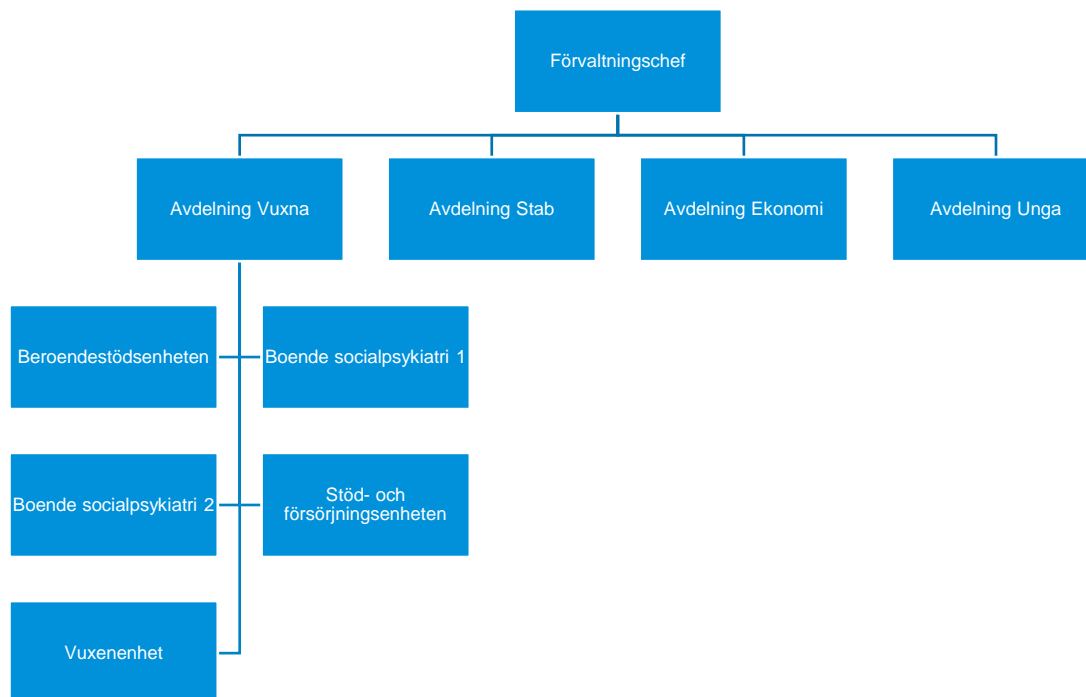
3.2.2 Organisering

3.2.3 Socialnämnden Iakttagelser

Socialnämnden ansvarar för individ- och familjeomsorgsverksamheten. Det ekonomiska biståndet handläggs inom enheten stöd och försörjning inom avdelningen vuxna. Förutom enhetens chef finns en förste socialsekreterare och 6,5 årsarbetare handläggare.

Vid tidpunkten för granskningen arbetar handläggarna med alla målgrupper och med alla moment i handlägningsprocessen. Alla handläggare deltar i en sorts dagjour för att ta emot ej tidigare kända klienter, informera och svara på frågor och ta emot eventuell ansökan. Ärenden fördelas ut av förste socialsekreterare utefter en bedömning av respektive handläggares arbetsbelastning. Det finns planer på att handläggarna ska specialisera sig utifrån målgrupp.

Organisationsskiss över socialförvaltningen med fokus på ekonomiskt bistånd

Källa: socialförvaltningen

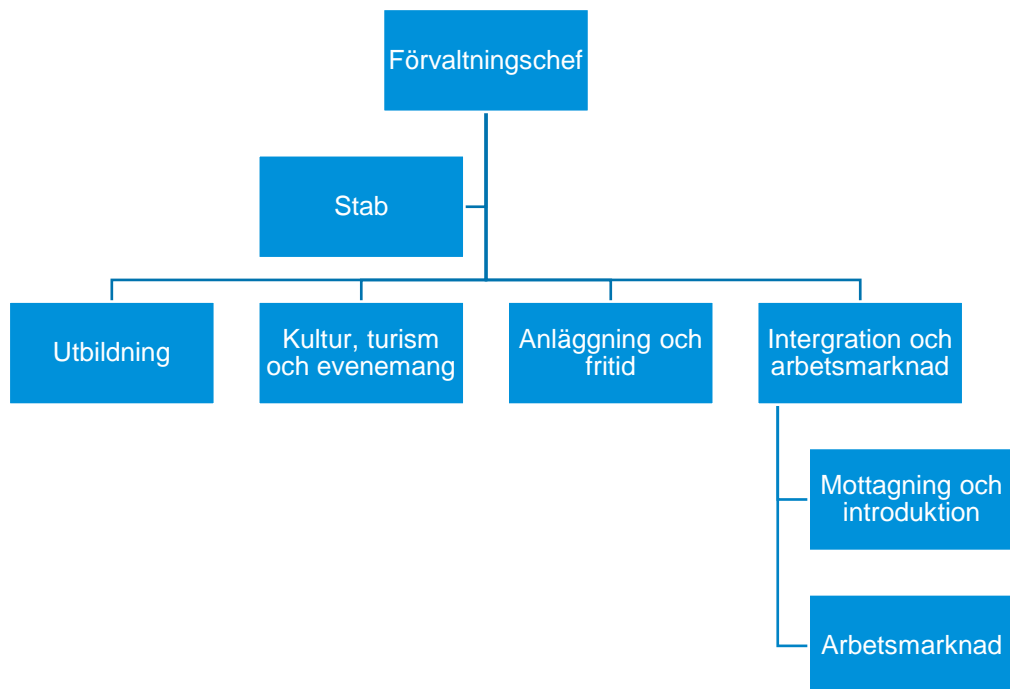
3.2.4 Kultur- och utbildningsnämnden lakttagelser

Kultur- och utbildningsnämnden (KUN) är sedan den 1 januari 2019 en nyinrättad nämnd inom den politiska organisationen i Alingsås kommun. I samband med inrättandet av nämnden överflyttades ansvaret för arbetsmarknadsenheten från socialnämnden. Utöver arbetsmarknadsenheten ansvarar nämnden för kommunens uppgifter inom det offentliga skolväsendet för ungdomar och vuxna. Nämndens verksamhetsområde omfattar gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning på grundläggande och gymnasial nivå samt utbildning i svenska för invandrare, inklusive gymnasiesärskola och särskild utbildning för vuxna.

Nämnden ansvarar även för kommunens flyktingmottagning, integration, bosättning. Nämnden är också kommunens samordnande och verkställande organ för kultur- och fritidsverksamhet, kulturskola samt turist- och evenemangsverksamhet.

Arbetsmarknadsenheten ryms inom förvaltningens avdelning för integration och arbetsmarknad.

Organisationsskiss för kultur- och utbildningsförvaltningen med fokus på arbetsmarknadsfrågor

Källa: kultur- och utbildningsförvaltningen

3.2.5 Kommentarer och bedömning

Vi bedömer att dagens organisering av handläggningen av det ekonomiska biståndet inte är tillräckligt ändamålsenlig. För att den ska bli det bör det införas en mer specialiserad organisation utifrån målgrupp. Klienter med behov av ekonomiskt bistånd är långt ifrån en homogen grupp med samma behov. En specialisering skulle öka förutsättningarna för personalen att öka sin kompetens om de olika målgruppernas behov. En sådan förändring förutsätter dock en viss storlek på bemanningen för att inte organisationen ska bli för sårbar. Det är positivt att förvaltningen överväger genomföra en sådan specialisering.

3.3 Nämndernas styrning

lakttagelser

Aktuella nämnder har inte antagit gemensamma mål för arbetet med biståndet och att få fler självförsörjande. Vi har därför undersökt vilka mål respektive nämnd har antagit för sina verksamheter.

Socialnämnden har ett nämndsmål med fokus på det ekonomiska biståndet. Det är framtaget för att bidra till uppfyllelse av kommunfullmäktiges prioriterade mål 2. Nämndens mål är att:

- antal biståndsmottagare med långvarigt försörjningsstöd ska minska. Målet utvärderas genom uppgifter i Kolada.

Socialnämndens styrning gällande det ekonomiska biståndet sker också genom riktlinjerna för handläggningen. Riktlinjerna stakar ut utgångspunkterna för arbetet och bryter ned socialtjänstlagens begrepp *skälig levnadsnivå* gällande det ekonomiska biståndet i Alingsås kommun. Syftet är bland annat att säkerställa en enhetlig tillämpning och handläggning.

I vår genomgång av riktlinjerna framgår att alla de frågor som behöver regleras av nämnden i dessa sammanhang finns med i dokumentet. I våra intervjuer får vi uppfattningen att riktlinjerna är kända bland personalen och att de utgör ett viktigt stöd i arbetet. Till riktlinjerna finns rutinbeskrivningar med anvisningar för handlägningsprocessen. Utöver dessa har fördjupade rutiner tagits fram för vissa särskilda situationer och arbetsmoment, exempelvis för nybesök, nödprovning, tandvård, tillfälligt boende, förskott på förmån och återkrav. Riktlinjerna och rutinbeskrivningarna som framgår ovan är publicerade på intranätet, för att all personal ska kunna ta del av dem.

Kultur- och utbildningsnämnden har nedanstående nämndsmål med fokus på arbetet att få fler självförsörjande.

- Skapa ekonomiska förutsättningar för att kunna utveckla innovativa och individuella möjligheter för ökad självförsörjningsgrad samt utföra kartläggningar på uppdrag av Arbetsförmedlingen.

3.3.1 Kommentarer och bedömning

Vi konstaterar att nämnderna för sina respektive verksamheter antagit mål och andra styrdokument. Av våra intervjuer får vi uppfattningen att de är tillräckligt kända. Vi rekommenderar nämnderna att anta gemensamma mål med tydlig gemensam styrning när det gäller arbetet mot självförsörjning.

Vi bedömer att det finns styrdokument som säkerställer en rättsenlig handläggning med en enhetlig tillämpning. Vi grundar vår bedömning på att det finns tydliga och tillräckligt detaljerade riktlinjer och rutiner för handläggningen. Av riktlinjerna framgår alla de frågor som behöver regleras av nämnden i dessa sammanhang. I rutinbeskrivningarna finns anvisningar för handlägningsprocessen.

3.4 Handlägningsarbetet

lakttagelser

Socialförvaltningens arbetssätt, som bland annat är fastställt i riktlinjerna, utgår från att var och en i första hand är skyldig att själv försöka tillgodose sitt behov och att det ekonomiska biståndet ska vara en tillfällig hjälp. Det lyfts fram att en helhetsbedömning av den sökandes behov och förmåga görs. Inom ramen för handläggningen ger socialsekreterarna även visst samtalsstöd. I våra intervjuer framförs att flera av socialsekreterarna har kunskaper i metoden motiverande samtal. Däremot har det, bland annat på grund av arbetsbelastningen, inte funnits möjlighet att inom förvaltningen satsa på vidareutbildning och handledning i metoden.

Av våra intervjuer framgår att standardiserade bedömningsinstrument inte används i handlägningsarbetet. Det framförs att användandet av sådana instrument hade ökat förutsättningarna för verksamheten att arbeta mer individuellt med stöd- och hjälpinsatser. Begränsade personella resurser anges som ett skäl till att inte sådana instrument har implementerats.

Inom enheten finns även tillgång till budget och skuldrådgivning. Där erbjuds hjälp med att se över skulder och ansöka om skuldsanering men även att gå igenom vardagsekonomin.

Det finns en särskild rutinbeskrivning för nybesök. Av dokumentet framgår att det avsätts cirka 90 minuter för nybesök, 60 minuter för besöket och 30 minuter för skrivtid efteråt. Vid nybesök med tolk kan extra tid avsättas. Vid nybesöket går handläggaren igenom de krav som ställs för att få bistånd. Det lyfts fram att väntetiden är avgörande för det fortsatta arbetet med klienten. Av nämndens riktlinjer framgår att väntetiden för nybesök inte bör överstiga **två veckor**. Av vår genomgång av uppgifter om väntetider från Kolada framgår att förvaltningen under 2018 - 2019 uppfyllde gällande tidsram. Under 2020 ökade väntetiden till nybesök och är numera 15 dagar eller mer. Det framgår även att väntetiden för att få ansökan prövad har ökat under åren.

Enligt uppgifter från Kolada framgår att Alingsås kommun har **längre väntetid** än jämförbara kommuner.

Väntetid i antal dagar från ansökan vid nybesök till beslut inom försörjningsstöd, medelvärde

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Alingsås	9	13	15		12	22
Liknande kommuner IFO	18	19	17	20	17	18

Källa: Kolada

I våra intervjuer framförs att arbetsbelastning inom enheten upplevs som hög. I medel har en handläggare i Alingsås att ansvara för 54 ärenden. Fram till och med hösten 2020 var arbetsbelastningen extremt hög. Enheten drabbades då av tre långtidssjukskrivningar. Grundbemanningen saknade marginaler att hantera denna situation och ett stort antal ärenden saknade handläggare och fick tillfälligt fördelas ut till chefer i organisationen och till en socionomstudent. I augusti tillfördes en extra resurs som stärker upp fram till årsskiftet då en föräldraledig handläggare väntas tillbaka. Med en hög arbetsbelastning är fokus på myndighetsutövningen. Annars riskerar klienterna som är beroendet av biståndet att inte få pengar utbetalda. Det upplevs som svårt att hinna med det sociala arbetet i handläggningen och att arbeta mot självförsörjning. Det framförs att tiden inte räcker till, främst för att hjälpa de klienter som är behov av mer omfattande stöd.

Socialnämnden deltar tillsammans med 27 andra kommuner i landet och SKR i ett utvecklingsprojekt för att bryta långvarigt biståndsmottagande. Projektet startade 2018 och pågår till och med 2021. Genom projektet får personal ta del av utbildningar och erfarenheter från andra kommuner. Vidare kommer olika utrednings- och bedömningsinstrument som används i vissa kommuner att utvärderas och arbetssätt för brukarmedverkan att utvecklas. Digitalisering, elektroniska ansökan och automatiserat beräkningsstöd) ingår inte i projektet. Socialnämnden har däremot tilldelats investeringsmedel för inköp av sådan teknik.

3.4.1 Kommentarer och bedömning

Vi bedömer att den höga arbetsbelastningen har begränsat socialsekreterarnas möjligheter att möta, skapa förtroende hos och stödja klienterna mot självförsörjning. I samband med faktakontrollen framgår att situationen den senaste tiden har förbättrats men vi bedömer att vissa utmaningar fortfarande kvarstår.

Tid är en viktig faktor i arbetet för självförsörjning. En del forskning tyder på att risken för att försörjningsstödet blir långvarigt ökar redan efter sex månaders behov. Väntetiderna i handlägningsprocessens olika moment i Alingsås är för långa och behöver kortas. Detta både för att klienten snabbare ska få besked om rätten till bistånd och hänvisas vidare till insatser exempelvis från arbetsmarknadsenheten.

Vidare bedömer vi att arbetet i större utsträckning behöver ske utifrån mer strukturerade och utvärderade arbetsmetoder. Det finns idag utvecklade standardiserade bedömningsmetoder med positivt påvisade resultat. Med stöd av

sådana instrument ges en bättre samlad bild av klientens förutsättningar och behov av stöd. Det blir också lättare att individuellt anpassa insatserna. Därmed bedömer vi att nämnden bör utreda förutsättningarna för att införa sådana arbetsmetoder.

Det är positivt att nämnden deltar i utvecklingsprojekt och planerar för digitalisering. Vi anser dock att ovanstående brister först behöver åtgärdas innan vidare utveckling sker.

3.5 Kontroller av uppgifter och av handläggningen

lakttagelser

Av våra intervjuer och genomgång av rutinbeskrivningar framgår nedanstående arbetssätt för att kontrollera uppgifter som lämnas av klienten och på så sätt motverka felaktiga utbetalningar.

Den enskilde intygar att de uppgifter som lämnats överensstämmer med verkligheten genom att skriva under ansökan. Socialförvaltningen är genom verksamhetssystemet ansluten till Försäkringskassans digitala tjänst SSBTEK. Genom tjänsten får socialsekreteraren information från ett stort antal myndigheter om klienten som används i kontrollen av sökandens uppgifter. Socialförvaltningen genomför vidare kontroller av olika slag beroende på situationen. Nedanstående kontroller är ett minimum för en ny klient.

- Identitet
- Medborgarskap och uppehållstillstånd respektive uppehållsrätt
- Uppgifter om boende och vistelse, genom hyreskontrakt eller inneboendeavtal
- Uppgifter om folkbokföring
- Vårdnadshavare för barn boende i hushållet
- Inkomstuppgifter
- Deklarationsunderlag/Specifik kontrolluppgift från Skatteverket (aktuellt taxeringsår)
- Ekonomisk översikt
- Bankkontoutdrag senaste 3 månader från samtliga konton
- Bankkontoutdrag samt ekonomisk översikt avseende barn de senaste 3 månaderna
- Utdrag ur Transportstyrelsens fordonsregister
- Arbetssökandet genom handlingsplan och daganteckningar
- Läkarintyg vid sjukskrivning

Vid återansökan kontrolleras nedanstående

- Kontoutdrag från samtliga konton en månad tillbaka
- Daganteckningar från Arbetsförmedlingen en månad tillbaka
- Läkarintyg vid sjukskrivning
- Ev. närvarolistor från Arbetsmarknadsavdelningens verksamheter

2020-12-15

Av våra intervjuer framkommer att det på grund av arbetsbelastningen periodvis varit svårt att hinna med att genomföra alla kontrollerna på ett grundligt sätt.

Vidare finns en rutinbeskrivning för utredning och anmälan om bidragsbrott från nämndens sida. Innan anmälan görs ska en utredning av vad som hänt och hur detta påverkat rätten till bistånd göras. Av dokumentet framgår tydligt vilka uppgifter som ska utredas och vilka underlag som ska överlämnas till polisen. Det framgår vidare att oavsett om det finns anledning att anta att ett brott har begåtts eller ej ska det belopp den enskilde fått obehörigen eller med för högt belopp återkrävas.

I nämndens internkontrollplan 2020 framgår inte kontroller gällande handläggningen av ekonomiskt bistånd. Detta då nämnden inom ramen för sin väsentlighets- och riskanalys inte bedömde riskerna för och konsekvenserna av fel inom handläggningen av det ekonomiska biståndet som tillräckligt stora.

Förvaltningen genomför egenkontroller i enlighet med Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete. Bland annat sker stickprovskontroll innan utbetalningarna görs, då utbetalningar med högre belopp granskas. Förste socialsekreterare har ett uppdrag att löpande gå igenom dokumentationen i ärendena. Någon mer strukturerad granskning av journaler och akter görs dock inte. En målgruppsundersökning (kartläggning), har genomförts för att ta fram kunskap om klienternas hinder för självförsörjning och deras behov av insatser.

3.5.1 Kommentarer och bedömning

Vi bedömer att socialnämndens rutiner för intern kontroll i handläggningen av ekonomiskt bistånd i huvudsak är ändamålsenliga. Detta då de föreskriver systematiska och enhetliga kontroller av de uppgifter som lämnas av klienterna. En hög arbetsbelastning innebär dock risker för att kontroller av klientens uppgifter uteblir.

Vi bedömer att det genomförs egenkontroller av handlägningsprocessen men att detta arbete behöver utvecklas. Exempelvis anser vi att aktgranskning med fördel kunde utvecklas.

3.6 Åtgärder för att få biståndsmottagaren självförsörjande lakttagelser

Kommunens insatser för att stödja klienten att bli självförsörjande sker främst inom socialnämndens enhet stöd och försörjning och kultur- och utbildningsnämndens arbetsmarknadsenhet. Handläggande socialsekreterare har att motivera och stödja klienten i dennes arbete mot självförsörjning. Socialsekreteraren har också möjlighet att remittera klienten till kommunens arbetsmarknadsenhet.

3.6.1 Arbetsmarknadsinsatser

lakttagelser

Arbetsmarknadsenheten erbjuder arbetsmarknadsinsatser till deltagare som remitterats från socialnämnden och Arbetsförmedlingen. Av våra intervjuer framgår att det inte råder någon kö till verksamheten.

Nedan återges en sammanfattande beskrivning för de insatser som idag ges inom arbetsmarknadsenheten.

Insatser inom arbetsmarknadsenheten

Insats	Innehåll
Caféer	Arbetsträning/praktik i ett av förvaltningens fem caféer
Extratjänster/ lönestödsanställningar	Språk- och arbetsträning i kommunala verksamheter och inom näringslivet
Feriejobb/ungdomsjobb och prao	Unga/ skolungdomar
Individer i utanförskap, samverkan med socialförvaltningen	Samverkan runt individer inom gruppen ohälsa och missbruk inom socialförvaltningens Vuxenenhet Insatser: ungdomstjänst och Feriejobb/ungdomsjobb
Actusgården, samlingspunkt för aktiviteter och arbetsträning	Praktiska aktiviteter, arbetsträning och digital kompetens
Samverkan vård- och omsorgsförvaltningen, utförarenhetens träffpunkter	Aktiviteter för äldre, t.ex. promenader, cyklar, bingo.

Arbetsförmågebedömningar beställda av Arbetsförmedlingen	T.ex. längre rehabutredningar, osäkerhet kring arbetsförmåga.
---	---

I samband med att kultur- och utbildningsnämnden övertog ansvaret för arbetsmarknadsfrågorna sänktes anslaget till verksamheten med 60 procent, vilket innebar att besparingar och förändringar inom verksamheterna behövde göras.

Inriktningen på förändringsarbetet har varit att få arbetsmarknadsinsatserna mer förvaltnings- och kommunövergripande, där hela förvaltningen men även andra kommunala verksamheter ska bidra. Vidare lades kraft på att förtydliga uppdraget och målgruppen.

I intervjuerna framförs från socialförvaltningen synpunkter på att målgruppen har snävats av för mycket. I socialförvaltningens målgruppsundersökning (kartläggning) identifierades klientgrupper vilka är i behov av andra insatser än de som finns idag. Dessa klienter har ofta ett långvarigt biståndsbehov bakom sig. De bedöms behöva mycket praktiskt och handgripligt stöd och motivation. Det kan handla om att lotsa dem rätt bland myndigheter så att de söker insatser eller stöd som de har rätt till.

De intervjuade säger sig samtidigt ha förståelse för att uppdraget under kultur- och utbildningsnämnden inte är detsamma och att fokus därför inte helt kan vara på socialtjänstens behov. I det samarbetsforum som skapats mellan enheten stöd och försörjning och arbetsmarknadsenheten diskuteras dessa frågor.

3.6.2 Insatsernas resultat

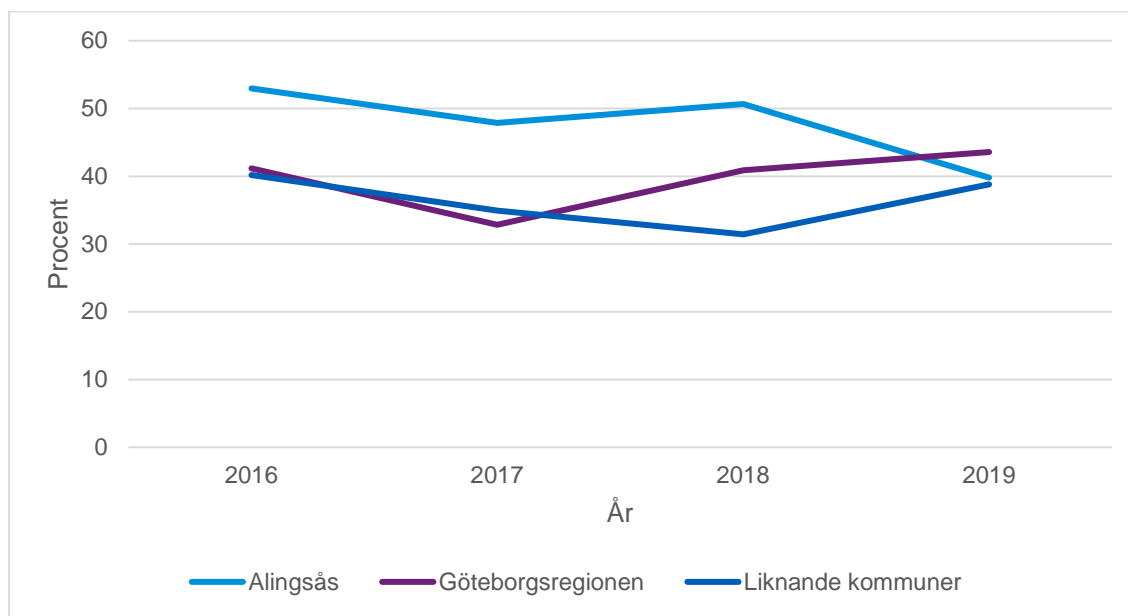
För att undersöka i vilken omfattning de olika insatserna har bidragit till att fler har kommit i arbete har uppgifter tagits in från Kolada.

lakttagelser

Diagrammet nedan visar att andelen deltagare som börjat arbeta eller studera vid avslut vid kommunens arbetsmarknadsenhet har förändrats över tid. En minskning under 2019 kan vara ett resultat av det förändringsarbete som nämnden genomförde i samband med övertagandet av och förändringarna i arbetsmarknadsenheten från januari 2019.

För helåret 2020 gör förvaltningen bedömningen att cirka 50 procent av de som avslutar insatser vid enheten går ut till arbete eller studier. Uppgifterna ger också vid handen att resultaten inte skiljer sig speciellt från liknande kommuner och kommunerna i Göteborgsregionen.

Resultat vid avslut i kommunens arbetsmarknadsverksamhet, deltagare som börjat arbeta eller studera, andel (%)

Källa: Kolada

3.6.3 Kommentarer och bedömning

Vi bedömer att kultur- och utbildningsnämnden utifrån tillgängliga medel och dess uppdrag har byggt upp en ändamålsenlig arbetsmarknadsverksamhet.

För att minska antalet klienter med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd behöver dock arbetet genom utökade samverkan än mer utvecklas och anpassas efter den gruppens olika behov.

4 Slutsats och rekommendationer

Vår sammanfattande bedömning är att socialnämndens och kultur- och utbildningsnämndens styrning, arbetssätt och organisation för försörjningsstöd i flera avseenden är ändamålsenlig men att det samtidigt finns utvecklings- och förbättringsområden.

Nämnderna saknar gemensamma mål med tydlig gemensam styrning. Däremot har de båda nämnderna för sina respektive verksamheter antagit mål och andra styrdokument. Vidare bedömer vi att det finns styrdokument som säkerställer en rättsenlig handläggning med en enhetlig tillämpning. Vi bedömer att dagens organisering av handläggningen av det ekonomiska biståndet inte är tillräckligt ändamålsenlig. För att den ska bli det bör det införas en mer specialiserad organisation utifrån målgrupp. Det är positivt att förvaltningen överväger genomföra en sådan specialisering.

Alingsås kommun

Granskning av kommunens försörjningsstöd

2020-12-15

Vi bedömer att den höga arbetsbelastningen har begränsat socialsekreterarnas möjligheter att möta, skapa förtroende hos och stödja klienterna mot självförsörjning. I samband med faktakontrollen framgår att situationen den senaste tiden har förbättrats men vi bedömer att vissa utmaningar fortfarande kvarstår.

Vidare är väntetiderna i handlägningsprocessens olika moment för långa. Vi anser också att arbetet i större utsträckning borde ske utifrån mer strukturerade och utvärderade arbetsmetoder.

Vi bedömer att socialnämndens rutiner för intern kontroll i handläggningen av ekonomiskt bistånd i huvudsak är ändamålsenliga. En hög arbetsbelastning innebär dock risker för att kontroller av klientens uppgifter uteblir.

Vi bedömer att kultur- och utbildningsnämnden utifrån tillgängliga medel och dess uppdrag har byggt upp en i huvudsak ändamålsenlig arbetsmarknadsverksamhet. För att minska antalet klienter med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd behöver dock arbetet genom utökade samverkan än mer utvecklas och anpassas efter den gruppens olika behov.

Mot bakgrund av vår granskning och iakttagelser bedömer vi att följande bör ses över:

- Socialnämnden bör se över bemanningen för handläggningen av det ekonomiska biståndet.
- Socialnämnden bör tillse att fastställda riktlinjer för vänte- och handläggningstider efterlevs.
- Socialnämnden bör utreda förutsättningarna för att införa standardiserad bedömningsmetod och en mer specialiserad organisation utifrån målgrupp.
- Vi rekommenderar kultur- och utbildningsnämnden och socialnämnden att utveckla insatserna för att minska antalet klienter med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd.
- Vidare rekommenderas nämnderna att anta gemensamma mål med tydlig gemensam styrning när det gäller arbetet mot självförsörjning.

Datum som ovan

KPMG AB

Fredrik Ottosson

Certifierad kommunal revisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.